

PO SESTANKU NEHRU-TITO-NASER NA BRIONI

Kam teži zunanja politika Jugoslavije?

Padec ogrskega Stalina - Edenove izjave o sodelovanju s Sovjetsko zvezo

Med najpomembnejše politične dogodke prejšnjega tedna spada odstop glavnega tajnika ogrske komunistične stranke Matjaža Rakosija.

Z njim je zginil iz javnega življenja mož, ki je zadnje desetletje vladal neomejeno na Ogrskem ter so ga mnogi zaradi njegove prekanjenosti, žilavosti in krutosti imenovali »madžarskega Stalina.« Že ob koncu prve svetovne vojne je bil delavski voditelj in skupno z Bela Kunom proglasil v Budimpešti prvo komunistično republiko v srednji Evropi.

Ko je prva ogrska komunistična vlada propadla, je Rakosi zbežal v Rusijo in postal član tajništva Kominterne. Kot tak je l. 1921 prišel v Livorno pomagat ustanoviti Italijansko komunistično stranko. Leta 1925 se je skrivaj vrnil na Madžarsko, da bi tajno organiziral komunistično gibanje, a oblastva so ga odkrila in obsodila na 9 let zapora, pozneje pa na dosmrtno ječo. Izpustili so ga šele l. 1940, ko sta Stalin in Hitler sklenila pogodbo o prijateljstvu in nenapadanju. Nationalsocialisti so ga poslali v Rusijo, kjer ga je Stalin kmalu povišal: ko se je diktator sprl z Bela Kunom ter ga dal usmrtiti, je postavil za voditelja ogrskih komunistov Matjaža Rakosija.

Do oblasti, ki jo je do preteklega tedna izvajal, je prišel Rakosi l. 1944, ko so zmagovite sovjetske čete vkorakale z njim v Budimpešto.

Ob sporu s kominformo junija 1948 je Rakosi postal zaklet sovražnik Tita. S krvavo brezobzirnostjo je začel preganjati »titovce« v vrstah ogrskih komunistov. Dal je obesiti bivšega notranjega ministra Rajka, usmrtiti političnega nadzornika vojske György Palfyja, organizatoričnega tajnika stranke Tibora Szönya in številni drugi vodilni komunisti so bili obsojeni na dolgoletne ječe, češ da so nameravali s pomočjo jugoslovanske vojske strmoglaviti vladavino. (Pri sodni razpravi so priznali take podrobnosti o svojem izdajalskem delu, da se je svet začel resno spraševati, ali niso vendarle krivi.

TITOVİ POGOJI ZA POMIRJENJE
Z MOSKVO

Ko so lansko leto prišli v Beograd Hruščev, Bulganin in Mikojan ponujati Titu spravo, je ta med drugim postavil pogoj, da morajo biti odstranjeni v Rusiji, na Madžarskem in v vseh ostalih podložniških državah možje, ki so se posebno odlikovali pri obrekovanju in rušenju Tita in njegove vladavine.

Ta pogoj je vseboval tudi zahtevo, da je treba obnoviti vse politične procese, nape-

rjene zaradi »titovskih zarot« zoper komunistične voditelje v raznih deželah srednje in vzhodne Evrope in na Balkanu. Ta pogoj so sovjetski državniki — kakor se zdi — sprejeli.

Med dežele, ki morajo poravnati storjene krivice, je spadala seveda tudi Madžarska. Rakosiju je bilo to neprijetno, a se je moral vdati. Najprej je aprila tega leta dal po sodnji razglasiti, da so bili Rajk in 7 njegovih soobtožencev »nedolžni.« Tako so Rajku in drugim usmrčenim vrnil čast, življenja jim pa niso mogli, ker njihova trupla že leta gnijejo pod zemljo.

Ker se Tito s tem ni mogel zadovoljiti, je poskušal Rakosi potipati Tita na rahločutni žilici gospodarstva. Dne 27. maja je podpisal z Beogradom pogodbo, po kateri se je ogrska vlada obvezala plačati Jugoslaviji za vse, kar ji je hudega prizadela med sporom s kominformo, in kot vojno odškodnino 83 milijonov dolarjev, to je približno 52 milijard lird.

Titu je bil denar dobrodošel, ker ga je v sedanjih gospodarskih težavah Jugoslavije nujno potreboval, vendar spor z Ogrsko zanj s tem ni bil še poravnat. Zahteval je, naj se predvsem obnove vsi politični procesi, v katerih so bili zaradi »titovstva« nedolžni ljudje po krivem težko obsojeni in kaznovani. Kar jih je še živih, morajo biti osvobojeni in vrniti jim je treba odvzeto čast. Toda Rakosi se je trdovratno upiral, boječ se, da pomnoži število svojih sovražnikov ter zgubi oblast.

ZDRAVNIKI SO MU PREPOVEDALI
POLITIČNO DELO

Tedaj je — kakor trdi mednarodno časopisje — Tito zahteval od Moskve, naj Rakosi

odstopi. Ta se je seve skušal na vse načine rešiti.

Javno je priznal svojo krivdo in celo vrnil obsojenemu nadškofu Groeszu njegovo cerkveno oblast, toda bilo je vse zaman. Pretekli teden je moral »prostovoljno« odstopiti. »Posledice mojih napak« — je pisal vodstvu stranke — »so bile težje, kakor sem mislil.« Razen tega je poudaril, da je star in bolan in da so mu zaradi živčne preobremenjenosti »zdravniki prepovedali vsako nadaljnje politično delo.« Pozabil je samo povedati, da sede ti »zdravniki« v Kremlju.

Ker je Rakosi mož mednarodnega slovesa, saj so se med špansko meščansko vojno po njem imenovala razne bojne edinice, pomeni njegov padec ponoven velik političen uspeh Tita.

Vendar maršal Tito s tem ni še doživel popolnega zadoščenja. Na Ogrskem še vedno niso spuščeni iz zaporov vsi »titovci«, usmrčeni Slansky na Češkoslovaškem je za vlado še zmerom zločinec, bivši glavni tajnik poljske komunistične stranke Gomulka je bil sicer osvobojen, a mu ne dovoli, da bi se spet politično udejstvoval, in v Albaniji je na oblasti še vedno Enver Hodža, ki je dal zastran »titovstva« ubiti nekdanjega tajnika stranke Dzdozo ter vodil besno borbo proti Jugoslaviji. Odnosi med Albanijo in Jugoslavijo so še danes precej slabi.

Toda ljudje, ki so dobro poučeni o razmerah v komunističnem svetu, trde, da bo Tito s časom uspel v vseh še nerešenih spornih zadevah. Voditelji Sovjetske zveze ga hočejo na celi črti zadovoljiti in mu na moč popuščajo. Njegova beseda velja v Moskvi več kakor katerega koli komunističnega državnika, čeprav je Jugoslavija razmera majhna in šibka dežela.

Težki sumi se polaščajo Zahoda

Od kod Titov izredni vpliv v Moskvi? V javnem mnenju zapada se množijo glasovi, da si tega vpliva ni mogoče razlagati drugače kot tako, da se je Tito dejansko vrnil v območje in odvisnost Sovjetske zveze.

Dolžijo ga, da je znal na nenavadno spreten način speljati na led Amerikance. Od njih je prejemal skozi leta in leta skoro neomejeno politično, gospodarsko in vojaško pomoč, sedaj tiči pa s Hruščevom in z ostalimi sovjetskimi voditelji pod istim klobukom. Milijarde, ki so mu jih dajali Amerikanci, so navsezadnje šle v korist le svetovnemu komunizmu.

Da se je Tito vrnil v okrilje Kremlja, je pa nekoliko drzna trditev; saj se je tik po povratku iz Moskve sestal na Brionih z

Nehrujem in Naserjem, ki sta po vsej svoji miselnosti vse prej kot komunista. Oba sta predvsem nacionalista in gradita svojo politiko na verskih idejah svojih narodov. Z njima je Tito v Istri določil smernice bodoče skupne politike, ki naj bi slonela na načelu, da se njihove države ne smejo priključiti niti vzhodnemu niti zapadnemu taboru, temveč ostati v vsakem pogledu neodvisne.

Malo je verjetno, da bi Tito mogel svoja prijatelja trajno in grobo varati, ker bi prišel s takim ravnanjem v njunih deželah ter v vsej Aziji in Afriki neizogibno ob vsak vpliv in ugled. Taka politika bi bila preveč kratkovidna in neinteligentna.

NOVICE Z VSEGA SVETA

POSLEDICE NARODNE NEEDINOSTI

V Načrtno priseljevanje tujcev na Južno Tirolsko je imelo, kot vemo, za posledico, da so tam vsa mesta razen Brixena padla v roke Italijanov. V Brixenu so nemški domačini še tako močni, da bi lahko brez težave gospodarili v občini, če bi dr. Dander ne bil razbil njihove sloge ter postavil lastne liste.

Tako je Južnotirolska ljudska stranka dobila od 30 svetovalcev le 15 in s tem izgubila absolutno večino, za katero ji manjka 1 glas. To je vzrok, da si ne more več svobodno izbirati mestne uprave.

Ko se je 10. julija prvič sestel občinski svet, so vsi napeto pričakovali, kaj bo sedaj. Že poimenski poziv svetovalcev ni obetal nič dobrega: vsi Nemci so odgovorili v materinščini »Hier« — »Tukaj« — le Dander se je oglasil s »Presente« in izval primerne medklice med občinstvom.

Ob volitvi župana so pa vse italijanske stranke glasovale za — Danderja.

Mož je s pomočjo Italijanov dobil 15 glasov, nasprotni nemški kandidat tudi 15. To se je zgodilo trikrat zaporedoma, nakar so sejo odložili za teden dni.

Dne 18. julija se je ponovila ista pesem. Predstavnik demokristjanov je seve izjavil, da njegova stranka nima nobenega dogovora z Danderjem, temveč da čuti za njegovo gibanje le »prisrčno naklonjenost«. Fašisti so glasovali za Danderja, češ da vidijo v njegovi skupini »most sloge« med Nemci in Italijani. In tako so se vse stranke postavile četrtič na stran Danderja.

Zanj niso glasovali le demokristjani in fašisti, ampak tudi socialni demokrati, monarhisti, nennijevci in — komunisti! Najhujši ideološki nasprotniki — od vernih katolikov do komunistov in fašistov — so se torej bratsko zedinili, da poglobijo razdor v vrstah nemške manjšine.

Nato so svetovalci Južnotirolske ljudske stranke zapustili bržkone za vedno dvorano, da izsilijo nove volitve. Upajmo, da se med nami ne bo našel kak peroprask, ki bi spet zagovarjal Danderja, zaradi katerega so nemški domačini v Brixenu prvič zagazili v položaj, da si ne morejo več svobodno voliti župana in mestnega odbora.

EISENHOWER JE ZMAGAL

Predsedniku Združenih držav je poslanska zbornica, kot vemo, znižala vsote, ki jih je bil zahteval, da mu bodo na voljo za pomoč tujini. Sedaj je pa ameriški senat odobril vse, kar je Eisenhower prvotno zahteval: na razpolago bo imel 4 milijarde 111 milijonov dolarjev. Senator Knowland je hotel z dodatnim predlogom onemogočiti, da bi Amerika dajala Jugoslaviji še nadaljnjo vojaško pomoč, pa ni uspel. Če bo Eisenhower hotel, bo Jugoslavijo tudi z orožjem podpiral.

KAJ OVIRA RAZOROŽEVANJE?

V ponedeljek so poslanci Delavske ali Laburistične stranke vprašali v britaskem parlamentu zunanjega ministra Selwyna, zakaj se zapačnjaki ne morejo še sporazumeti s Sovjetsko zvezo v vprašanju razoroževanja.

Odgovoril jim je, da je glavna ovira v tem, ker Moskva noče sprejeti učinkovitega nad-

zorstva nad razoroževanjem. Kdo jamči zapadnjakom, da se Sovjetska Rusija kljub vsem pogodbam in sporazumom tajno še naprej ne oborožuje?

In res je Sovjetska zveza tako ogromna dežela, da bi se, posebno kar se tiče atomskega področja, lahko v prostrani Sibiriji oboroževala, ne da bi zapad mogel to opaziti in nadzorovati.

Iz tega vidimo, kako globoko je še nezaupanje, ki loči zapadni svet od Sovjetske Rusije.

TITO NA KRFU

Maršal Tito je prispel s soprogo na Krf, kjer bo 5 dni gost grškega kralja Pavla in kraljice Federike. Sprejeli so ga z 21 topovskimi strelji, kot pritičejo državnim poglavarjem. On in žena Jovanka imata na razpolago vsak svojo spalnico in sprejemnico in veliko teraso z razgledom na morje.

Tito bo obvestil kralja in ministrskega predsednika Karamanlisa o svojem obisku v Moskvi in o razgovorih, ki jih je imel z drugimi državniki. Glavni predmet razprav bo oa usoda Balkanske zveze. Zaradi Cipra so se v zadnjem času precej ohladili odnosi med Grčijo in Turčijo. Ker podpira Tito pravico grškega ciprskega prebivalstva, da samo odloča o svoji bodočnosti, se je ohladilo tudi razmerje med Jugoslavijo in Turčijo, ki hoče, naj bi na Cipru ostalo vse pri starem.

VSTAJA V TIBETU

Na največjem višavju sveta leži več kot en milijon kvadratnih kilometrov prostrana meniška republika Tibet. Njen duhovni in svetni vladar je budistični papež dalai-lama. Predlanskim je sosedna Kina poslala v deželo vojaštvo in si jo podredila. Sedaj je pa izbruhnili proti tujcem oborožen odpor domačinske stranke »mimang«. Borbo vodijo redovniki, katere je sam dalai-lama pooblastil, da smejo prijeti za orožje. Med ledeniki in puščavami ogromne dežele se bo Kitajska vojaško težko uveljavila.

NEMŠKA VOJSKA

Zapadna Nemčija se je sporazumela z Atlantsko zvezo, da postavi na noge vojsko, ki bo štela 500.000 mož. Toda to delo ne pojde tako naglo od rok, kakor bi kdo menil. Preden bo Nemčija imela dobro izvežbano polmilijonsko armado, bodo potekla 3 leta.

Obrambni minister Teodor Blank je izjavil, da bi Nemčija lahko sestavila vojsko iz samih poklicnih vojakov, vendar te je treba dobro plačati in to bi bilo pretežno breme za prebivalstvo. Poleg tega je dolžnost vseh in ne le nekaterih državljanov, da branijo domovino, če jo kdo napade. Iz teh dveh razlogov je Nemčija vpeljala splošno vojaško dolžnost.

MANJŠINA NA OGRSKEM

Spor med Titom in kominformo je močno škodoval tudi jugoslovanski manjšini na Madžarskem. Oblastva so hudo preganjala posebno ljudi, ki so imeli sorodnike v Jugoslaviji. Sedaj je pa bila podpisana med Beogradom in Budimpešto pogodba, da je treba te krivice popraviti. Pripadnikom manjšine bodo vrnili zaplenjeno zemljo in

premoženje ter jim izplačali odškodnino. Osebe, ki so internirane, se povrnejo na svoje domove.

ZEMLJA SE ODPIRA

V nedeljo zjutraj je strahovit potres zamajal polotok Gudžerat v zapadni Indiji. Zemlja se je odpirala in pogoltnila cele vasi. Ponekod je začela vrteti iz razpok topla voda, drugod so pa na en mah vsi potoki in studenci usahnili.

Zamolčko bobnenje se je slisalo celo v stotine kilometrov oddaljenem vele mestu Bombayu, nato so začela prihajati obupna poročila in prošnje za pomoč. Zrušenih je na tisoče poslopij in pod razvalinami je na stotine oseb živih pokopanih. Prebivalci beže iz ogroženih krajev v gore.

NAJ BODO HITRI IN PRIJAZNI

Notranji minister Tambroni je razposlal na prefektore Italije posebna navodila, kjer pravi, naj gredo uradniki občinstvu, kolikor se da, na roko. Prošnje naj rešujejo hitro in z ljudmi naj bodo vljudni in prijazni.

Isto bi moralo veljati posebno za policijo. O tem nas prepričuje posebno sedanji proces proti našim Škedenjem, na katerem smo slišali, kako so tržaški policisti obtožence pretepali do nezavesti. To ni bilo ravno vljudno in prijazno.

ZA PRAVICE NARODNIH MANJŠIN

Da bi se zaradi Južnega Tirola povsem ne zaostri odnosi med Italijo in Avstrijo, je Segni sklical prejšnji teden v Rimu sejo, ktere so se udeležili poleg zunanjega ministra Martina še drugi člani vlade in visoki uradniki. Kaj so sklenili, ni znano.

Skoro istočasno, to je v soboto, so avstrijski kancler, podkancler in zunanji minister sprejeli zastopnike koroških Slovencev, ki so se pritožili, da Dunaj še vedno ni izpolnil svojih obvez do narodnih manjšin, kakor določa pred enim letom podpisana mirovna pogodba.

Avstrijska vlada se pripravlja, da izda zakone, s katerimi naj se sedaj izvede manjšinska zaščita v dejanskem življenju.

Preden predloži zakonske načrte parlamentu, se je pa hotela pogovoriti in če mogoče sporazumeti z zastopniki koroških Slovencev. To je pametno, zakaj kako naj Avstrija brani Južne Tirolce, če sama ne izpolnjuje dolžnosti do manjšin v lastni državi!

Radovedni smo, kdaj bodo sedli k zeleni mizi državniki ter razpravljali tudi o življenju manjšin v naših krajih.

DRŽAVNI IZDATKI

Od leta 1950 do 1956 so se državni stroški Italije zvišali od 1.772 na 2.958 milijard lir, to pomeni, da vlada izdaja po 6 letih 1.186 milijard več kot v prejšnjih časih. Kam je šel silni denar? Za potrebna javna dela in razvoj gospodarstva so potrošili le 6 odstotkov ali 73 milijard, vse ostalo so pa uporabili za poviške plače državnim nameščencem in za odplačevanje državnih dolgov, ki znašajo sedaj že 8000 milijard. Samo v enem letu so zrasli za 500 milijard.

VSAKDANJI KRUH

Ker so cene pšenici na svetovnem trgu padle, je skupina rimskih poslancev naslovila na notranjega ministra vprašanje, ali ne bo vlada poskrbela, da se temu primeru ne znižajo v državi cene kruha.

NOVICE

PROCES PROTI ŠKEDENJCEM

Sodna razprava, ki se že teden dni vodi pred tržaškimi porotniki proti Škedenjcem, je v središču zanimanja naše in tudi tuje javnosti.

Kar najbolj razburja ljudi, so izjave obtožencev, da jih je policija med zasliševanjem surovo pretepala ter jih prisilila, da podpišejo zapisnike o dejanjih, ki jih niso izvršili. Eden izmed obtožencev je med pretepanjem padel v nezavest.

Take novice obujajo v našem ljudstvu temne spomine na čase fašistične diktature in ga navdajajo z nepopisnim ogorčenjem, kar neizmerno škoduje ugledu italijanske demokratične republike v naših krajih. Če se izkaže, da so izjave obtožencev resnične, bi krivci morali biti najstrože kaznovani. Tako nujno zahtevajo državne koristi posebno na tem kočljivem obmejnem ozemlju, kamor so stalno uprte oči sosednih držav in narodov.

ATOMSKA RAZISKOVANJA

V Italiji so se med znanstveniki slišali pogosti očitki, da država nič ne poskrbi za napredek atomske ali jedrne fizike. Zdaj je Državni odbor predložil vladi petletni načrt, kako naj se odpravi ta pomanjkljivost. Zgradili bodo tri velike jedrne reaktorje za proizvodnjo atomske sile v industrijske namene. Dela bodo končana do leta 1961 in stala državo 100 milijard lir. Draga zadeva!

TRGOVINA Z MRLIČI

Dekan zdravniškega odseka vseučilišča na Filipinih je v skrbeh, ker manjkajo dijakom medicine potrebna trupla, na katerih bi se lahko vežbali v svoji stroki.

Zato je filipinska vlada začela pogajanja s Kitajsko, da bi smela proti plačilu uvažati kitajske mrliče.

ČASNIKI SE PODRAŽIJO

Minister za industrijo in trgovino sporoča, da je vladna komisija za cene sklenila povišati ceno dnevnega časopisja od 25 na 30 lir za številko.

Povišek je v zvezi s podražanjem papirja.

TROPSKA VROČINA

Poletje, ki se je za en teden zakasnilo, skuša sedaj dohiteti zamujeno. Na Siciliji je toplomer pokazal v nedeljo 42 stopinj v senci. Lovorjevi gozdovi pod goro Etno so se zaradi vročine sami od sebe vžgali.

VELIKI IN MALI BOGATIN

VAŽEN IZUM

Rak je bolezen, ki najbolj razjeda današnje človeštvo. Če je že precej napredovala, je bolezen neozdravljiva. Zdaj je pa prišla novica, da je nemški učenjak Domagk izumil lek »E. 39«, s katerim je mogoče rešiti in ozdraviti tudi že smrti zapisane bolnike.

ČRNILO PROTI PONAREJEVALCEM

V Ameriki so iznašli posebno črnilo proti potvarjanju bančnih nakazil in podpisov. Črnilo se tako vsesa v papir, da ga ni mogoče več odstraniti. Brišes in brišes, toda prvotna pisava se zopet pojavi in svetlika. Sleparki bodo morali napeti možgane, da kaj novega izumijo.

ZNAMENIT ZNAMKAR

V Monzi so zaprli 60-letnega Avgusta Burattija, ki je že več let ponarejal znamke po deset lir. Avgust je svoje znamke vnovčeval in od tega kar lepo živel. Izdal se je, ko je hotel poravnati račun 10.000 lir kar s celimi polami svojih znamk. Zdaj bo pa dve leti premišljal v ječi o svoji umetnosti.

SMRT NA CESTI

Italija spada med dežele, kjer se zgodi največ prometnih nesreč. Dosti je tudi primerov, da povozijo kolesarja in ga hladno puste izkrevaveti na cesti, kot se je pripetilo v petek pri Pontebbi.

Vse to je pripeljalo oblastva do pametnega sklepa: prehitrim in alkoholiziranim vozačem bodo takoj odvzeli avtomobilsko dovolilnico. Glasilo Vatikana Osservatore Romano je mnenja, da je treba brezvestne vozače udariti tudi s strogimi cerkvenimi kaznimi. Čas bi že bil!

OBMEJNI PROMET

Italijansko-jugoslovanska obmejna komisija, ki je, kakor smo poročali, v preteklem tednu zborovala več dni v Ljubljani, je razglasila, da bodo odslej prepustnice veljavne osem mesecev; poleg tega so se dogovorili tudi o nekaterih ugodnostih za dvolastnike in o uspešnejši ureditvi avtomobilskega prometa.

Kam teži zunanja politika Jugoslavije?

(Nadaljevanje s 1. strani)

To odgovorni državniki priznavajo in verjamejo Titu, da hoče ostati neodvisen. Zato mu Amerika tudi še zmeraj daje pomoč. Javno mnenje na zahodu je pa vznemirjeno, češ da Tito s svojo politiko nevtralnosti med vzhodnim in zapadnim taborom v bistvu vendarle koristi Sovjetski zvezi bolj kot vse komunistične podložniške države skupaj. Njegova zasluga je, da se število nevtralnih dežel, ki obdajajo Sovjetsko zvezo, nenehno večja, kar močno krepi varnost komunistične Rusije.

DEJANJA BODO ODKRILA RESNICO

Ta trditev je v bistvu resnična, toda vprašanje je, kdo naj bi imel od tega škodo.

Tito bi s tako politiko resno oškodoval zapad, samo če bi bila vojna med Sovjetsko zvezo in ostalim svetom neizogibna. V tem primeru bi Tito odtrgal zapadnim velesilam marsikaterega zaveznika v bodočem oboroženem spopadu.

Toda splošno mnenje je, da je po izumu grozotne vodikove bombe postala nova svetovna vojna nemogoča in da so zato velesile primorane živeti v miru ena poleg druge. Angleški ministrski predsednik Eden je imel v ponedeljek v parlamentu govor, v katerem je poudaril, da se vojna nevarnost čedalje bolj oddaljuje. Sprejel je nekatere pomembne predloge sovjetskega zunanjega ministra Šepilova o razorožitvi ter izjavil, da je Velika Britanija pripravljena razširiti svoje sodelovanje s Sovjetsko Rusijo.

Če je torej postalo splošno razoroževanje neizogibno ter bo vodikova bomba prisilila velesile, da zavržejo vojno kot sredstvo politike, Titovo prizadevanje, da se stvari v svetu sklop dežel, ki hočejo biti neodvisne od obeh dosedanjih vojaških taborov, ne more biti nevarno. Te dežele nasprotno s svojo nevtralnostjo lahko posredujejo med sprtim Vzhodom in Zapadom ter s tem obe mla le koristijo.

Ali so to resnični nameni in cilji Titove politike bo pokazala bližnja bodočnost. Ne besede, temveč dejanja bodo izpričala, ali je Tito ostal res neodvisen, tako da mu lahko mirno zaupajo zapadne države in Sovjetska zveza ter skupno podpirajo Jugoslavijo.

Z NAKUPOM DOBREGA BLAGA PRIHRANITE DENAR!

Prodaja na debelo in na drobno vsakovrstno originalno ANGLEŠKO IN NACIONALNO BLAGO ZA MOŠKE IN ŽENSKÉ PO NAJNIZJIH CENAH.

Gbiščite

Magazin angleškega blaga

Magazzino Stoffe Inglesi

SKLADIŠČE:

Trst - Ul. S. Nicolò 22
Telefon št. 31-138

Obračajte se na nas osebno ali pismeno.
Prinesite ta oglas, imeli boste poseben popust.

Dopisi s Tržaškega

60-LETNICA »ZASTAVE«

Proslava 60-letnice ustanovitve »Pevskega in bralnega društva Zastava« je preteklo nedeljo privabila v Lonjer precejšnjo množico Tržičanov in prebivalcev iz bližnjih vasi. Pripravljalni odbor je za pomembno obletnico pripravil pester spored, ki je obsegal v glavnem nastope pevskih zborov, pozdravnih in glavni govor ter nastop godbe na pihala iz Brega.

Po pozdravnem nagovoru, ki ga je imel domačin Sergej Pečar, je prvi nastopil mešani zbor Lonjer-Katinara, ki je ubrano zapel Venturinijevo »Pozdravljena domovina«, Adamičevo »Petnajst let« ter Aljaževo »Opominik veselju«. Nato je gđ. Tončka Čokova v daljšem govoru opisala vso častno zgodovino društva, ki je igral pomembno vlogo pri dviganju kulturne ravni ter prebujanju narodne zavesti tržaških Slovencev.

Na oder je potem stopil šentjakobski pevski zbor »Ivan Cankar«, ki je pod spretnim vodstvom Vladimira Švare brezhibno izvajal Vrabčevo »Kresno jutro«, Lajovičeve »Pastirčke« ter Adamičevo »Mlad junak po vasi jezdi«. Poslušalci so nastopajoče nagradili z burnim ploskanjem.

Nekaj narodnih in umetnih pesmi sta zapela pevka zborja iz Padrič in Doline, medtem ko je Gabrijela Orel s Katinare recitala Župančičevo »Besedo«. Tudi moški zbor »Slavec« iz Ricmanj je med poslušalci žel mnogo priznanja.

Občinstvo je pa kar obstrmel, ko se je na odru pojavil 60-članski pevski zbor iz Trebč, katerega sestavljajo izvečine mladi pevci in pevke. Pod vodstvom pevovodje Oskarja Kjudra so Trebenci izvajali Laharinarjevo »Mladosti ni«, Venturinijevo »Nocoj, pa oh nocoj« in Gotovčev »V nove brazde«. Poslušalci, ki so ves čas pozorno spremljali nastope vseh pevskih zborov, so Trebence z vztrajnim ploskanjem primorali, da so na koncu zapeli še »Naš Kras«.

Prireditev je, kakor vidimo, dobro uspešna, saj so udeleženci bili na splošno zadovoljni. Zdi se nam pa, da je spored bil preveč enoličen. To pot je nastopilo preveč zborov, medtem ko bi ljudje radi videli ali slišali še kaj drugega.

Kljub temu moramo pripravljalnemu odboru za uspeh čestitati.

NABREŽINA

Iz Nabrežine smo prejeli naslednje pismo, na katerega prav radi odgovarjamo.

»Te dni sem dobil v roke Cittadello, humoristično prilogo tržaškega Il Piccola, kjer sem z začudenjem bral, da je (komunistični) svetovalec Visintin na prvi seji novoizvoljenega občinskega sveta predlagal, naj zaradi praktičnosti in splošnega poznavanja italijanskega jezika poteka razprava kar v italijanski. Iz članka tudi izhaja, da so ostali svetovalci ta predlog sprejeli.

Ker ne morem verjeti, da bi se kaj takega resnično zgodilo, Vas vljudno prosim, da mi zadevo podrobneje pojasnite.«

Nabrežina, 16. julija 1956.

A. B.

Resnici na ljubo moramo priznati, da je na prvi seji občinskega sveta v Nabrežini dejansko prišlo do nekega neljubega dogodka,

ki je brez dvoma dal povod pisanju Cittadelle. Toda zadeva ni popolnoma takšna, kot jo opisuje ta list. Vsi slovenski svetovalci so na seji govorili slovenski. Izjema je bil le g. Visintin, ki je pred svojim govorom prosil ostale svetovalce, naj mu dovolijo, da govori le laški. Temu se je takoj uprl odbornik dr. Jez in predlagal, naj slovenski svetovalci govorijo v materinem jeziku. Kljub temu, da so vsi ta predlog osvojili, je Visintin govoril le italijanski. Ni pa predlagal, naj ostali svetovalci nastopijo le v laškem jeziku, kakor je pisala Cittadella.

Nastop svetovalca Visintina obžalujemo in obsojamo. Upamo, da se kaj takega ne bo več ponovilo.

SV. M. MAGDALENA SPODNJA

V časopisih beremo, da je minister za javna dela te dni sklical v Rimu sestanek, na katerem bodo ponovno razpravljali o vprašanju gradnje tako imenovanega naselja Sv. Sergija. V Rim so bili povabljeni predstavniki vseh ustanov, ki bodo sodelovale pri izvedbi načrta, in tudi generalni komisar Palamara. Na sestanku bodo baje dokončno odobrili vse tehnične načrte in tudi določili denarna sredstva. Kakor je znano, se bo v novem naselju naselilo okrog 10 tisoč prebivalcev, ki naj bi bili izvečine zaposleni v raznih tovarnah, zgrajenih v tako zvanem Industrijskem pristanišču pri Žavljah.

Nočemo danes razpravljati, ali je ta širokopotezni načrt dejansko uresničljiv in ali bo res koristil industrijskemu razvoju Trsta. O tem smo že pisali.

Nas trenutno zanima, kako mislijo oblastva rešiti spor, ki je nastal zaradi razlaščenih zemljišč. Vsi kmetovalci in mandrjarji se krčevito branijo sprejeti ponudene cene, ker so smešno nizke. To stanje traja že več let in vzbuja razumljivo zaskrbljenost pri naših kmetovalcih, saj danes niti ne vedo, kaj bodo delali, ko jim bodo vzeli zemljo.

Ker gre za usodo precejšnjega števila družin, menimo, da bi morala oblastva najprej pošteno in pravično rešiti to vprašanje in šele naknadno pričeti z gradbenimi deli. Zemljo, ki jo bodo vzeli kmetom, naj vsaj plačajo po cenah, kakršne plačujejo vsa gradbena podjetja v Trstu in sama mestna občina. Edino na ta način si bodo težko prizadeti poljedelci lahko zagotovili delo in zasluge za bodočnost. Skrajno nesocialno in nespametno bi bilo, če bi oblastva, da bi prihranila morda nekaj deset milijonov, ustvarila nove nemaniče, za katere bi prej ali slej družba morala potrositi mnogo večje vsote.

Upamo, da se bo našel kdo, ki bo ministru Romiti nalil čistega vina, saj smo globoko prepričani, da se spor samo zato ne more pravilno rešiti, ker najvišja oblastva niso o tej zadevi nepristransko obveščena.

REPENTABOR

Preteklo soboto je bila prva seja novoizvoljenega občinskega sveta, na kateri so svetovalci izvolili novega župana in upravni odbor. Že pri prvem glasovanju je bil za župana izvoljen g. Jože Bizjak s Cola, ki je že županoval od leta 1949 do leta 1952. Odbornika pa sta postala gg. Veljko Guštin ter Ivan Lazar. G. Bizjaku priskrbeno čestitamol

ŠTIVAN

V dobrem tednu dni sta se na državni cesti v bližini naše vasi dogodili dve hudi prometni nesreči, ki sta terjali kar tri smrti. Zadnja nesreča je bila pretekli četrtek. Pred znano Kocmanovo gostilno se je zaradi majhne okvare ustavil avstrijski tovornik in medtem ko so vozači popravljali okvaro, je privozil iz nasprotni smeri avtobus ter se tudi ustavil. Tedaj je pridrvel iz Trsta neki furlanski kmetovalec na motorju ter iz nerazumljivih razlogov z vso silo treščil v tovornik. Vozač je ostal na mestu mrtev, medtem ko se je njegova sestra, ki je sedela zadaj, hudo ranila. Policijska oblastva so ugotovila, da je ponesrečenec 31-letni kmetovalec Tentor iz Isole Morosini, ki je ta dan šel na obisk v Trst.

Čedalje večji promet po naših cestah zahteva od vseh vozačev največjo previdnost in paznjo. Nekateri pravijo, da bi oblastva morala ponovno uvesti na cesti iz Sesljana do Štivanja omejeno brzino (48 km), kakor so jo bila že določila oblastva za časa Z.V.U.

DOLINA

V ponedeljek je g. Dušan Lovriha, župan dolinske občine, prisegel na tržaški prefekturi zvestobo italijanski republikanski ustavi. Slovesnost je potekla ob prisotnosti podprefekta dr. Macciotte ter visokih uradnikov prefektore. Šele od tega dne more novi župan izvrševati svoje službene dolžnosti.

Že naslednji dan je bila prva seja upravnega odbora, na kateri so najprej sklenili, da bo v ponedeljek, 30. t. m., izredna seja občinskega sveta. Na dnevnem redu je izvolitev nove volilne komisije.

Odborniki so nato razpravljali o novi pogodbi za javno razsvetljavo, ki jo je meseca aprila občina sklenila z električno družbo SVEM. Ker bi po novi pogodbi stroški silno narastli in niso tega v letošnjem proračunu predvidevali, so odborniki sklenili kriti primanjkljaj deloma z denarjem, določenim za nove žarnice, deloma z drugimi sredstvi.

KONTOVEL

Naš domačin Svetko Danen se mora zahvaliti le svoji prisotnosti duha, da ni v torek zgubil življenja v plamenih. Mož je pregledoval plinske cevi, ki so jih nedavno tega položili v ulici Teatro Romano v Trstu, ko je iz neke cevi nepričakovano izšel plamen ter objel Daneva po vsem telesu. Začela je goreti tudi obleka, toda mož je kljub temu ohranil hladno kri, brz strgal s sebe oblačila ter jih že goreča vrgel daleč stran. Prepeljali so ga v bolnico, kjer so mu zdravniki ugotovili hude opekline po telesu.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V SOBOTO, 28. JULIJA, OB 20. URI
V PROSVETNI DVORANI PRI SV. BARBARI
N. V. GOGOLJ

Ženitev

V NEDELJO, 29. JULIJA, OB 20.30 URI
NA DVORISCU GOST. VIZINTIN (na trgu)
V NABREŽINI
N. V. GOGOLJ

Ženitev

— Dopisi iz Goriške —

GORIŠKI POKRAJINSKI SVET

Preteklo soboto se je pokrajinski svet v glavnem bavil z vprašanjem cest. Najprej je soglasno odklonil zahteve raznih občin na Goriškem, da bi pokrajinska uprava vzela v oskrbo razne občinske ceste ali vsaj dele poti. Predsednik dr. Culot je poudaril, da so denarna sredstva skromna in da je zato nemogoče zahteve raznih občin sprejeti.

Predsednik je tudi omenil, da je treba posvetiti vso pozornost cestam, ki so že pod pokrajinsko upravo, kakor je n. pr. doberdobska. Zato odslej še toliko bolj pričakujemo, da bodo čimprej izvedli prepotrebno asfaltiranje te poti.

Svetovalci so nato soglasno odobrili načrt za razširitev ceste od soškega mosta (Madonina) do Fare, kjer bodo morali odstraniti dolgo vrsto veličastnih topol in lip ter večjik stebričev-mejnikov, ki hudo ovirajo promet. Statistika dokazuje, da se je na tem predelu dogodilo sorazmerno največ prometnih nesreč. Ta okolnost dovolj opravičuje velik izdatek 62 milijonov lir, ki ga zahteva to delo.

Vsi prisotni so odobrivali izvajanja svetovalca dr. Delpina, ki je podčrtal, da je treba učinkovito nastopiti proti brezvestnim vozačem avtomobilov in drugih vozil. Prometnih nesreč niso krive toliko ceste, marveč premalo razvit čut odgovornosti vozačev za življenje in zdravje bližnjega.

Svetovalci so odobrili tudi nakup 64 delnic Družbe za gradnjo avtomobilskih cest v Benetkah, ki sedaj gradi avtomobilsko cesto Benetke—Trst, nakar bo izpeljala še cesto v Videm.

Pokrajinski svet je končno odobril podporo raznim ustanovam, med njimi tudi 50 tisoč lir društvu Lega Nazionale za obnovo dvorane v bivšem Trgovskem domu. Slovenski svetovalec Rudi Bratuž je pripomnil, da bo glasoval za podporo, ker gre v kulturne namene. Zahteval pa je, da mora biti dvorana na razpolago vsem organizacijam in predvsem tistim, ki nimajo lastnih prostorov.

Do te dvorane imajo pravico še prav posebno Slovenci, ki so še vedno po božjem pravu njeni lastniki. Dvorano bi jim morali vrniti tudi po državnem pravu, če bi ga oblastva zares pravilno tolmačila. G. Bratuž je ob tej priliki ožigosal kot nerazumljivo tudi postopek, ki ga oblastva zahtevajo za predstave tržaškega SNG pri Zlatem pajku.

Namen takega ravnanja je zatreči vsako kulturno udejstvovanje Slovencev v Italiji. To je vsekakor najvišja oblika modernega raznarodovanja in zatiranja.

SEJA MESTNEGA SVETA

Občinski svet je v sredo in v petek preteklega tedna razpravljal o oddajanju ljudskih stanovanj, o kričečih zdravstvenih razmerah v Podgori, o obračunu mestnih podjetij za leto 1954 ter o novih plačnih lestvicah mestnih službencev.

Svetovalci so po daljši razpravi odobrili predlog dr. Pedronija, po katerem naj vsa stanovanja oddaja brezdomcem pristojna občinska komisija, kar se doslej ni godilo.

Obračun mestnih podjetij je občinski svet soglasno odobril. Poročilo je v prisotnosti vodilnih uradnikov podjetij podal dr. Bet-

tiol. Obračun izkazuje nad 12 milijonov dobička, in sicer en milijon več kot lani. Ne glede na dobiček odobravamo stališče svetovalca Battija, ki je svaril upravo podjetij pred višanjem tarif, ki so za plačilno zmožnost ogromnega števila meščanov že dovolj visoke, za mnoge pa celo previsoke.

IZ PODGORE

V sredo preteklega tedna je mestni svet med drugim razpravljal o zdravstvenem stanju, ki je nastalo v naši vasi po otvoritvi nove rayon tovarne.

Župan dr. Bernardis je poročal, da je občinska uprava naprosila vseučiliškega profesorja Dehigija iz Padove, naj o stvari izreče svoje strokovno mnenje. O tem je bil obveščen tudi lastnik podjetja g. Tagnello. Pozvan je bil, naj zadevo čimprej uredi. Če bi vse to nič ne zaleglo, bo moral občinski svet zavzeti svoje stališče in prevzeti tudi odgovornost za morebitno ukinitve tovarne. Novemu oddelku v ostalem ni še bilo doslej izdano idustrijsko dovoljenje. »Čakajmo na odgovor lastnika Tagnelle, nato homo vidi, kaj bo treba ukreniti«, je župan zaključil razpravo o tej za nas Podgorce prevažni zadevi.

Na eni strani gre za zaslužek okoli 300 družin, na drugi za zdravje delavcev in velikega dela podgorskega prebivalstva.

Sodimo, da je z dobro voljo mogoče vso stvar zadovoljivo urediti, čeprav bodo v začetku neizogibne morda tudi večje denarne žrtve.

ŠTEVERJAN

Dne 12. julija je podminister Vetrone slovesno otvoril v Veroni mednarodno sadno in vrtnarsko razstavo, ki se je udeležilo 13 držav. V Veroni je svoje pridelke razstavilo tudi lepo število števerjanskih sadjarjev ter nekaj vrtnarjev iz Sovodenj in Štandreža. Z Goriškega je sodelovalo 31 kmetovalcev, od katerih je bilo 15 Slovencev. Samo Števerjanec je bilo 10.

Pri otvoritvi sta bila prisotna kmetijski nadornik dr. Marsano ter dr. Verbi. Kot zastopnika Goriške sta žela obilo pohvale, ker se je naša provinca to pot izredno odlikovala.

Iz Števerjana so na razstavi sodelovali naslednji: Ivan Ciglič, Avgust Klanjšček in Ignacij Maraž iz Uklancev; Anton Humar, Stanislav Klanjšček, Karel in Jožef Komjanc, Anton Pintar ter Anton Štekar iz Valerišča; Franc Komic iz Ščedna ter baronica Tacco z Dvora. Vsi kmetovalci so bili odlikovani z diplomami, Goriška pa z zlato svetinjo. Svojim sovaščanom iz srca čestitamo, saj so s svojo pridnostjo proslavili ime Slovencev v svetu.

V nedeljo je bila seja občinskega sveta, ki je razpravljala o obračunu za leto 1955, o ureditvi plač občinskih službencev, o popravilu ljudske šole, o zgradnji mostička na mejnem prehodu pri Jazbinah in o spremembi pristojbine za plin.

KRMIN

Pretekli teden so slovesno razdelili nagrade podjetnikom, ki so se odlikovali na zadnji razstavi pohištva.

Posebno nagrado je dobil tudi obrtnik Sfiligoj Jožef.

Ob tej priliki so mizarski podjetniki razpravljali o nujni potrebi, da se ustanovi poseben konzorcij pohištvenih obrtnikov. Izvolili so tudi pripravljalni odbor, ki naj pripravi vse potrebno za ustanovitev konzorcija. Posrečena je tudi zamisel, da bi zgradili posebno poslopje, ki naj bi služilo za stalno razstavo pohištvenih izdelkov.

SOVODNJE

V torek preteklega tedna je bila seja občinskega sveta. Najprej je župan poročal, da je nujno potrebno prepleškati šolska poslopja v Sovodnjah, Gabrijah, Rupi in na Vrhu. Vse delo bo stalo 350.000 lir in ga bo izvršilo podjetje Lukežič.

Nato so se svetovalci bavili v glavnem s poročilom tajnika, ki je nedavno tega bil v Rimu, kjer je posredoval v važnih občinskih zadevah, kakor so vodovod, asfaltiranje ceste Gorica—Zagaj—Gradiška ter spor med našo in goriško občino zaradi dohodkov od proste cone, katere prejema v celoti danes le Gorica.

Ker ima naša občinska uprava le pičla finančna sredstva, ne more sama vzdrževati glavne in tako prometne ceste, ki jo uporabljajo v glavnem tuja vozila. Zato se občina že več let trudi, da bi to cesto prevzela pokrajina, kar pa je bilo pretekli teden ponovno odbito. V zadnjem času so to pot spet nekam popravili, a to bo držalo le do prihodnjega hujšega dežja. Zato bi morala pokrajina vsaj prispevati s primernim zneskom k vzdrževanju ceste. Isto bi morala narediti država za vodovod, ker le tako bodo vse naše vasi lahko dobile prepotrebno vodo. Občinska uprava bo v ta namen s pomočjo poslancev vložila na vlado posebno spomenico. Občina bo storila isto tudi zaradi proste cone.

Mednarodne sadne in vrtnarske razstave v Veroni sta se udeležila naša domačina Jožef Petejan in Viljem Zavadlav, ki sta bila oba odlikovana.

IZ DOLA

Močno smo se razveselili, ko smo zvedeli, da se je pokrajinski svetovalec g. Bratuž preteklo soboto tako odločno zavzel za naše koristi. Vsi smo mu hvaležni, da je pri razpravi poudaril obupno stanje cest v naših vasicah ter ugotovil, da smo zelo zanemarjeni. In res nimamo niti zdrave pitne vode niti električne luči. To se godi nam, ki živimo ob glavni prometni žili med Gorico in Trstom! Kriva za obupno stanje v naših vasicah sta Tehnični urad in Selveg.

IZ DOBERDOBA

Prefekturni odbor je na zadnji seji odobril otvoritev novega tečaja za zidarje.

Prefektura je tudi pozvala našo občino, naj primerno popravi cesto, ki vodi na Vrl. Tja pojde letos večje število izletnikov in bivših bojevnikov iz vse Italije, ker praznujejo 40-letnico zavzetja Gorice po italijanski vojski. Doberdobci smo v ostalem močno nezadovoljni s pokrajinsko upravo, ki hudo zanemarija našo zelo prometno cesto in je ni doslej asfaltirala. Prav tako smo jezni na prefekturo, ki malo ali nič ne stori, da bi zgradila naše gospodarske in kulturne potrebe. Ponekod nimamo še zdrave pitne vode in v Dolu nimajo niti električne luči. Glavna krivda za tako stanje pade na oblastva, ki nič ne stori, da bi vladi razjasnila naše razmere. Globoko smo prepričani, da bi vlada nakazala večja sredstva, če bi poznala potrebe obmejnega prebivalstva.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Vse vode naših dolin gredo po Nadiži skozi Čedad. Isto se dogaja tudi z novicami. V Podbonescu boš težko zvedel, kaj se je zgodilo na Lesah, v Čedadu pa vse zveš že isti dan.

Še vedno so na dnevnem redu ključni župnišča v Kozci. Naša sodnija ni še mogla ugotoviti, kdo tišči ključce v žepu in župnik Kjačić mora še vedno živeti v tujih, zasebnih hišah. Na sodniji je bilo že več razprav, ki so navadno potekle pri zaprtih vratih. Škofija je rožila ključarje, ti so se pa izgovarjali, da ključci niso bili njim izročeni. Edina priča, don Boldarino, je pri vsaki razpravi drugače govoril. Zdaj je povedal, da jih je pri odhodu iz fare izročil posestniku Simacu, potem Tomazetiču itd. Sodnik si ni mogel ali hotel pomagati. Vsa ta komedija je bila spretno uprizorjena. Končno pa je škofija vendar zgrabila don Boldarina in naravnost od njega zahtevala začarane ključce. Mož je tako bil prisiljen tožiti ključarja Simaca, da mu vrne ključce. Pri tej razpravi, ki je bila pred kratkim, je pa Anton Simac odločno zavrnil don Boldarinovo obtožbo. Dejal je, da njemu ni nihče izročil ključcev. Tudi Boldarino je pri razpravi vse drugače govoril, kakor je bilo pisano v obtožbi. To se je pa sodniku dr. Costi zdelo malce preveč. Boldarino je moral na podlagi obsodbe plačati vse pravdne stroške in honorarje. Zadeva ključcev pa je ostala še vedno tajinstvena, ker

sodnik tudi to pot ni mogel ugotoviti, kje in pri kom tičijo. Vsekakor pa je ta stvar razgalila pred našo javnostjo bedno moralno osebnost glavnega junaka beneške komedije.

DRUGA OBLETNICA TRINKOVE SMRTI

Povpraševali smo in tudi ugotovili, kako so na Trčmunu 26. junija praznovali drugo obletnico smrti našega velikega rojaka msgr. Trinka. Zvedeli smo, da so bili varnostni organi že nekaj dni prej v največji pripravljenosti. Da ne bi zloglasni »Comitato« kričal v svet o izzivanih prebednih in zatiranih Beneških Slovencev, je bila sveta maša zadušnica že ob šestih zjutraj. Prisotni so bili le domači župnik in pokojnikovi sorodniki ter policijska oblastva, najbrž zaradi vzdrževanja reda. Orožniki so bili jako zadovoljni, da je vse mirno poteklo.

Velika nevarnost pa je najbrž pretiła v nedeljo, 22. julija, ko sta privozila v Copletišče dva avtobusa s turisti iz Doberdoba in Sovodenj pri Gorici ter od drugod. Nevarnost je bila tem večja, ker so izletniki peli slovenske pesmi v cerkvi in zunaj. Nesli so tudi lep venec kraških cvetice na Trčmun in ga položili na grob slavnega moža. Za ta izlet je že prej izvedel »Il Gazzettino« in poslal na Trčmun posebnega dopisnika. Drugi dan pa smo v listu brali o nekaterih »jugoslovanskih izzivanih« na Trčmunu in drugod. To poročilo nikakor ne dela časti listu.

še manj pa njegovemu dopisniku. Domače ljudstvo pa je izletnike, ki so se poklonili spominu našega velikega rojaka, sprejelo nadvse prijazno.

ŽABNICE

Žabničani smo obhajali predpreteklo nedeljo veliko versko slavo. Po 50 letih je bila v naši domači cerkvi zopet nova maša, ki jo je ta dan daroval domačin lazarist g. Hanzi Oitzinger. Vsi smo bili izredno zadovoljni, da je novomašnik opravil prvo daritev v naši vasi, čeprav živi njegova družina že več let v Gradcu. Izredno okusno okrasena cerkev in slovesni sprejem novomašnika ter ubrano petje so vse slovesnost močno povzdignili. Pri sv. daritvi so mu pridigali v treh jezikih. Hvaležni moramo biti predvsem cerkvenemu pevskemu zboru, ki se je več mesecev trudil, da je mogel odlično izvršiti svojo pomembno in težko nalogo.

Novomašniku pa želimo obilo božjega blagoslova v njegovem življenjskem poslanstvu.

UKVE

Zelo nas je razveselila vest, da je državni poslanec Schiratti zahteval od notranjega ministra, naj temeljito prouči vprašanje južarskih zemljišč v Kanalski dolini. Gre namreč za pravice prebivalcev, tako imenovanih hišarjev, do užitka na gozdovih, ki so izvirno v lasti tako imenovanega cerkvenega sklada. Vprašanje je življenjske važnosti za vso dolino, zlasti pa še za nas Ukvance. Te pravice uživamo na podlagi posebnega patenta, ki ga je izdal cesar Franc Jožef v drugi polovici 19. stoletja. Sedaj pa nekateri

(Nadaljevanje na 10. str.)

Žalostni spomini

R. B.

Pred enim letom ste v mojih »Spominih iz starega Trsta« brali o nekdanjih zgodbah našega mesta. Mnogo je bilo veselih dni in dogodivščin, saj je Tržačan že po naravi bolj veseljak in rad odlaga skrbi na soseda-va ramena. Učakal pa je tudi dovolj temnih in slabih časov, ko ga je prešernost minila.

Take slabe tedne in mesece je Trst doživel pred 100 leti, ko je po mestu razsajala nova, huda bolezen. Bila je azijska kolera. V še bolj starih časih je pogostoma morila pri nas črna smrt ali kuga, ki je bila tako strašna, da je še v litanije prišla.

Potem je kuga sama po sebi nekam zgine- la. Pojavila pa se je njena posestrima kolera. Zadivjala je posebno hudo v vročem mesecu juliju l. 1830 in v poletju l. 1866, ko so avstrijski polki korakali v Italijo krotit prve borbe za svobodo. Lačni vojaki so se nažrlji še na pol surovega sadja in se napili iz mlakuž, pa jih je začelo krvenčiti v črevesju in jih je pobralo. Ker takrat snage niso dovolj poznali, so odpadki in otrebki okužili vodnjake in je bolezen postala kužna.

Večji napad kolere se je pojavil v Trstu v vojnem letu 1849. Druzi pa sedem let pozneje. Najprej so začeli pomirati vojaki v beneških lazaretih. Od tam so zanesli kolero še k nam. V začetku julija je bilo že vsak dan po petnajst smrtnih primerov. Morilka je kosila najbolj v starem mestu in med

nižjimi sloji, kjer je bila nesnaga in nezmernost doma. Oblastva so spočetka po listih samo opozarjala, naj ljudje pazijo na sadje in na — vino. Meščani, posebno revni, so se na gole opomine kar poživžgali, saj niso imeli ne vodovoda ne kanalizacije.

Pač pa je bila na mestu neka prepoved, ki je posebno predmestno nižje prebivalstvo ni razumelo. V navadi je namreč bilo bdenje pri mrliču. Ker pa je vsak dan v ulici kdo šel za kolero, je bilo bdenja in popivanja pri okuženem mrliču kar preveč; prenašanja boleznih pa zelo mnogo. Župan je čestokrat moral z »gvardjo« nastopiti in razganjati pijane »vahtarje« ob trugah.

Tam sredi julija je bilo v enem dnevu kar 117 smrtnih primerov. Med mrtvimi niso bili več samo reveži; smrt je zajela tudi bogatine v spodnjem mestu, kjer ni bilo pomanjkanja in tako slabih zdravstvenih razmer kot pod gradom. Tedaj se je šele pošteno zganila mestna gosposka.

Najprej je mesto in bližnje okolice razdelila v devet zdravstvenih okrajev, od katerih je imel vsak svojega zdravnika s potrebnim osebjem in svojo lekarno. Med tedanjimi zdravniki najdemo tudi dosti slovenskih imen. Glavni mestni fizik je bil takrat Jožef Dolničar. Na Proseku je bil za zdravnika dr. Šmuc, na Katinari so imeli dr. Muho, za Rojan in Greto je pa bil določen dr. Dimnik. Dela so imeli čez glavo. Bolniki so konec julija začeli cepati kot muhe.

Ljudje, ki so količkaj zmogli, so začeli bežati iz Trsta. Nad 25.000 ljudi je zapustilo vse, kupčijo in stanovanje, in šlo daleč ven na deželo. Mesto je bilo kot izumrlo. Tistim, ki so bili prisiljeni ostati med revščino in smrtjo, je postalo še bolj tesno pri srcu. Začelo je zmanjkovati potrebnega živeža, na stotine družin je padlo zaradi smrti očetov ali bratov v črno revščino. Otroci so po ulicah med odpadki iskali skorjo kruha in seveda — bolezen.

Zato so domoljubni in ugledni meščani segli po samopomoči. Na pobudo barona Revoltella, pl. Rayerja in Morpurga se je ustanovil poseben dobrodelen odbor, ki je začel zbirati denar za reveže in bolnike. Darovi so se začeli stekati od vseh strani. Celoljubljanska eukrarna je poslala 200 goldinarjev. Vsega skupaj pa so jih zbrali 60.000, za tiste čase ogromno vsoto. Revščina je tako naraščala, da so tudi nekoč imoviti trgovci postali — reveži. Ti so se sramovali prositi miloščina. Zato je mestna občina ustanovila poseben tajan dobrodelen odbor, ki je revne bolnike obiskoval na domu in jim nosil darov. Med takimi obiskovalci je bil tudi nadvojvoda Maksimilijan, ki se je s svojo pomagljivostjo zelo prikupil uršaškemu ljudstvu.

V začetku jeseni je kolera ponehala. Ljudje so se začeli vračati v mesto, Trst je zopet zažihal. Pomrlo je blizu 2000 ljudi, kar je bilo za Trst pred sto leti že visoko število. Eno dobro plat je pa huda kužna bolezen le imela: oblastvo je začelo skrbeti za dobro pitno vodo in za zdravstvene naprave. Vendar pa je tisto leto kolere zapisano v črni kroniki našega mesta.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razstava cerkvene umetnosti

V razstavnih sobanah tržaške Pomorske postaje je že nekaj tednov odprta razstava cerkvene umetnosti, ki presega krajevni značaj. Na njej razstavlja namreč nekaj umetnikov iz Italije, a velika večina razstavljalcev je vendar doma v Trstu, v Gorici ali kje drugje v bližini. Poleg pri nanh umetnikov najdemo na razstavi tudi dela čisto neznanih slikarjev in kiparjev. Mnogi med njimi so diletanti in na prvi pogled je opazno, da izbirna komisija ni bila preveč stroga. Prej bi lahko rekli obratno. Marsikatero delo, posebno kar se slik tiče, bi bila lahko mirno izložila in umetniška raven razstave bi bila s tem samo pridobila. Tako pa je veliko razstavljenega — saj razstavlja nad sto umetnikov — pa malo resnično dobrega.

Ze samo tehnična izdelava slik in kipov daleč zaostaja za tistim, kar smo navajeni videti na razstavah v drugih tržaških galerijah. Zdi se skoraj, kakor da tudi drugače priznani in ugledni umetniki te razstave niso resno vzeli in so nanjo poslali pač vse, kar je imelo kakršen koli stik z verski motiv, samo zato, da so udeleženi na razstavi ali da so ustregli njenim prirediteljem. Nekateri so n. pr. razstavili samo slike, ki prikazujejo pogled na kako cerkev. To seveda še davno ni nekaj takega, kar bi spadalo v pojem cerkvene umetnosti, in navadno te slike tudi niso take, da bi z umetniškega stališča zaslužile udeležbo na razstavi. Komisija se je najbrž ravnala po kriteriju: čim več slik in kipov in čim več razstavljalcev, tem bolje. A ta kriterij je napačen.

V tem množtvu se izgublja še tisto, kar je dobro. Dobro v umetniško obrtnem smislu. A v zadrego bi prišel, če bi me kdo prosil, naj mu pokažem slike, ki najbolj ustrezajo resnemu pojmu cerkvene umetnosti, kakor jo pojmuje današnji človek. Slabi in dobri umetniki brez razlike enostavno posnemajo cerkvene umetnike iz prejšnjih časov in slikajo božje osebe in svetnike tako, kakor so jih slikali slikarji pred stoletji. To pomeni, da slikajo svetnikom okrog glav značilne svetniške sije in da se vse svete osebe drže strašno togo in mrko. Nič ni v teh slikah takega, kar bi izražalo vedrino in optimizem verskega občutja in prepričanja modernega kristjana, ki vidi v svetnikih predvsem ljudi, kakor je on sam. Je da so skušali živeti v skladu s svojo vestjo in z božjimi zakoni. Niso pa bili zaradi tega taki zagrenjeni in čudaki, kakor jih prikazujejo slikarji na tej razstavi. Če človek vidi te zveržene, kot trska suhe postave z izmozganimi obrazi in srepim, kot v krču navzgor srepečimi očmi, ga kar zazebe. To čustvo pa niti malo ni podobno resničenemu verskemu občutju in tistemu, kar bi morala taka razstava vzbuditi v nas.

Zato se obiskovalec razstave nujno vpraša, ali je vsa ta umetnost, če jo smemo tako imenovati, re doživeta, ali pa je vse skupaj samo velika farsa. Če je doživeta, so ti umetniki kot kristjani čisto anahronistični, ker današnji kristjan, ki je količkaj izobražen v svoji veri, pač nima več takih predstav o svetniškem in nebeskem življenju, ampak si predstavlja to vse bolj življenjsko, bolj vedro in veselo, bolj srečno. Tudi v trpljenju se je skrivala tiha notranja sreča, ker so svetniki pač trdno verovali v Boga in njegovo previdnost in to je končno za človeka vir največje tolažbe in sreče. In zato so bili tudi na zemlji verjetno dobre volje, radi so pomagali ljudem, radi so imeli vsa živa bitja in radi so

Razstava A. Černigoja

V petek, 20. julija, so odprli v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani samostojno razstavo našega rojaka slikarja Avgusta Černigoja. Prof. Černigoj je eden najmodernejših slovenskih slikarjev, ki vnaša v sodobno slovensko slikarstvo vplive in prvine novih smeri in prizadevanj na evropskem zahodu; zato je vzbudila njegova razstava med ljubljanskim občinstvom in tudi med umetniki veliko pozornost. Nedvomno bo povzročila tudi precej polemik, kar pa bo le zdravo za sodobno slovensko umetnost in razmere.

Prof. Avgust Černigoj prikazuje na razstavi oljnatelne slike, akvarele in grafike.

O razstavi bomo še poročali.

se smejali. Nj mogoče, da bi imeli današnji slikarji, ki so vendar moderni ljudje, še res tako zgrešene predstave o verskem življenju. Tako si ni mogoče drugega misliti, kot da so se lotili slikanja brez pravega verskega občutja in brez prave predstave o tistem, kar so hoteli naslikati. In ker motiv ni dozorel v njih, ker se navdih ni spočel v njihovi zavesti in se ogrel v njihovem srcu, so si ga izposodili od umetnikov iz davnine, od slikarjev in kiparjev, ki so okrasili gotske in romanske cerkve srednjega veka.

Od tod togost, mrkost in avreole. Le da je to odgovarjalo predstavam in občutju srednjeveških umetnikov in je bilo porojeno iz prepričanja in žive vere, tu pa je samo posnemanje in snobizem. Zato imamo vtis, kadar stopimo v kako starodavno cerkev, da smo stopili v drug svet, ki je sicer že davno odmrli, a je pustil v današnjem svetu nekake otoke — namreč cerkev — v katerih najdemo še vedno tako živo versko občutje tiste dobe, da nas čisto prevzame in da začutimo kljub vsemu, kako smo notranje povezani z njim. Na razstavi v Pomorski postaji pa te povezanosti in življenjske topline preteklosti prav nič ne občujemo. Tam je vse strašno hladno, togo, neresnično. Morda je kakih deset ali petnajst slik in kipov, ki zaslužijo, da bi jih izvzeli iz te sodbe in s katerimi so umetniki poskusili izraziti nekaj novega, nekaj tistega, kar je verska predstava resnično vzbudila v njih. A še med takimi maloštevilnimi slikami je komaj nekaj takih, da jim lahko priznamo resnično umetniško vrednost. Vse drugo so poskusji.

S tem nočem reči, da je tržaška razstava cerkvene umetnosti izredno slaba. Ne, ker povsod tožijo nad neživljenjskostjo in slabo umetniško vrednostjo te vrste umetnosti, tako v Nemčiji, Franciji kot v Italiji in drugod. Hočem le poudariti, da nas je razočarala, kakor razočara drugod. Glavni vzrok je v morda v tem, da moderni umetnik ne veruje in da misli, ko slika, le na to, da bi se uveljavil. Nagrade in paročila pa niso dovolj, da bi navdihnili resnično cerkveno umetnost.

Naj pripomnim, da sem našel še največ pozitivnega v oddelku osnutkov za poslikava ce kverna okna. Razstavljeni osnutki so lepi vsaj kot umetniško-obrtni izdelki. Tam najdemo tudi stenski osnutek našega proseškega rojaka Bogdana Groma.

M. M.

O sporedih naših prireditev

Čital sem v Vašem listu kratko beležko pod gornjim naslovom in, ker se zanimam za naše kulturne probleme, bi rad tudi sam dodal nekaj opazk.

Prav je, da ste načeli vprašanje se tave epodov in točna je ugotovitev, da umetniška vrednost kulturnih prireditev pada. Dodal bi le, da pada ne samo v pogledu izbire del, ki se nudijo občinstvu, temveč tudi zaradi kvalitete izvedb samih. Zdi se mi, da nosijo del krivde razni odločujoči činitelji, ki stoje na stališču, da moramo vzeti za dobro vse, kar počno ljubitelji prosvete. To stališče utemeljujejo nekako takole:

»Naše kulturno delovanje slopi prvenstveno na poštvalnost onih, ki se v prostem času kot diletanti udeležujejo v zborih, folklornih skupinah, dramatik, tamburaških zborih itd. Ker je za naš narodni obstoj od odujoče važnosti narodna zavest, k se goji v naših prosvetnih društvi, in ker se s tem delom bavijo poštvalni ljudje ob svojem prostem času, moramo biti zadovoljni, da se sploh nekaj dela. Ni važno kaj in kako. Ker bi kakšna pikra opazka lahko vzela veselje do dela še vedno premaloštevilnim članom raznih skupin, je vsako kri iziranje lahko samo škodljivo prosvetnemu delu.

Kakor vsaka stvar ima tudi taka utemeljitev svojo senčno in senčno stran. Senčna stran je, da prevelika dobrohotnost pospešuje samozadovoljstvo ali celo površnost prosvetnih delavcev, češ naj bodo ljudje zadovoljni, da sploh kaj naredimo. Površnost odvrča občinstvo od posečanja naših kulturnih prireditev.

Prosvetne organizacije, pripadajoče različnim političnim skupinam, so še vedno preveč zaskrbljene

KULTURNE VESTI

Pred nedavnim so v Celovcu svečano odprli razstavo del velikih slovenskih impresionistov Riharda Jakopiča, Matije Jame, Ivana Groharja in Matevža Sternena. Razstavo je priredila Moderna galerija iz Ljubljane v zameno za razstavo novejšega koroškega slikarstva, ki je v Ljubljani.

V Berlinu bo v kratkem izšla Zgodovina slovenske književnosti. Delo pripravlja znanj ljubljanski slavist, univerzitetni profesor dr. Anton Slodnjak.

Mednarodno združenje pisateljev je znano pod imenom Pen-klub. Beseda je zložena iz začetnih črk Poets = pesniki, Essayists in Novelist. Pen-klubovci so zborovali od 8. do 15. julija v Londonu. Zbralo se je 750 odposlancev iz vseh delov sveta. Med drugimi sklepi je tudi ta, da morajo vsi, ki pišejo, agitirati za odpravo atomskega orožja in za bratstvo med narodi. Ko je pa avstrijski odposlanec predlagal, naj bi bila tudi nemščina dovoljena kot razpravni jezik, je bil predlog odklonjen.

IV. LJUBLJANSKI FESTIVAL

Pred kratkim se je zaključil IV. ljubljanski festival, ki je trajal tri tedne. Festival je kulturnoturistična prireditev. Letos ga je poleg domačega občinstva obiskalo tudi precejšnje število tujcev. Uspeh je treba pripisati primerno izbranemu sporedu in umetniški ravni nastopajočih skupin in posameznikov. Nastopi beograjske in zagrebške folklorne skupine so naleleli na veliko odobravanje gledalcev. Med opernimi predstavniki je prav gotovo dosegl prvo mesto beograjska Opera v uprizoritvijo Menottičevega Konzula. Občinstvo je pokazalo izredno dojemljivost za to glasbeno dramo, ki je bila odlično podana. Med zelo uspešne prireditve je treba šteti tudi uprizoritev Smetanove Prodane neveste, ki jo je izvajala ljubljanska operna skupina. Ljubljanski Balet je izvajal Valpurgino noč, Nekdanje svečanosti in Plesalca v sponah. Vsa tri dela so pokazala, da se ljubljanski umetniški plesalci pod vodstvom priznane umetniške dvojice Mlakarjev stalno tehnično in umetniško izpopolnjujejo. Lep uspeh je doseglo, kako smo že poročali, tudi SNG iz Trsta v uprizoritvijo Begovičeve drame Brez tretjega v gledališču v krogu. Spored je obsegal tudi številne koncerte, med katerimi je izstopal simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije, ki je med drugim izvajal tudi Osterčovo Klasično uverturo.

Priznati je treba, da si je ljubljanski festival v dosedanjimi lepimi umetniškimi prireditvami in spretno organizacijo ustvaril trdne temelje in pridobil precejšen sloves v tujini.

le za število svojih pripadnikov, število včlanjenih prosvetnih društev in prireditev, a pri tem pozabljajo, da se s številnimi, a slabo pripravljenimi nastopi slabo propagira zanimanje za našo kulturo. Kolikokrat smo že — po prireditvi — slišali zabavljati čez pomanjkljivo organizacijo in ponesrečene izvedbe. Če se povprečnemu udeležencu večkrat zgodi, da odide nezadovoljen s kulturne prireditve, bo pri prihodnji priložnosti dal prednost izletu, kinu ali čemu drugemu. Saj je pojevanje občinstva že opazno...

Tudi stališče Radia A je tako. Z vključevanjem v svoje programe tudi nekvalitetnih stvari sicer res vzpodbuja prosvetno delovanje — posebno zborov — a istočasno znižuje povprečno raven svojih oddaj in diskreditira postajo samo. Žal smo preko radia že čuli prav obupne stvari!

Res je sicer, da moramo biti prizanesljivi do storičev, ki so plod poštvalnosti onih, ki posvečajo prosti čas prosvetnemu delu in da kvalitete ne moremo dvigniti čez noč, vendar ta prizanesljivost ne sme povzročati padanja kulturne ravni. Radio in prosvetne organizacije ne bi smele izgubiti iz vida postopnega dvigovanja kvalitete. Nekoliko strožje ocenjevanje bi le ne imelo tako katastrofalnih posledic, kakršnih se nekateri plašijo. Ako bodo vodilne organizacije ostale glede sporedov brezbrizne, lahko pričakujemo še nadaljnje padanje naše kulturne ravni.

Vaši želji, da bi o tem še razpravljali, se pridružujem tudi podpisani in upam, da se bo k zadevi še kdo oglasil.

C. C.

GOSPODARSTVO

KMET V AVGUSTU

Nad pomanjkanjem dežja se do sedaj ne moremo pritoževati, toda kljub temu mora biti zalivalnik vedno pripravljen. Vsa površina potrebuje mnogo vode. Ta ne sme manjkati predvsem bučkam (kočicam), kumaricam, zeleni — šelinu, jajčevcu (melancanam) in papriki.

Če hočesh pospešiti rast zelene šelina in vseh sort kapusnic (ohrovrtvrzote, glavnatu zelje, brstno zelje-šproc, kolerabee, cvetača), priporočamo, da enkrat na teden raztopiš v vodi nekoliko dušičnatih umetnih gnojil, kot sta čilski soliter (nitrato soda) in apneni soliter (nitrato di calcio). V 100 litrih vode raztopimo 1/4 kg enega teh gnojil; vsako rastlino potem zalijemo s približno 1/2 litra vode. Zelo učinkovita je tudi močno razredčena gnojnica.

Vse prazne gredice moramo takoj prekopati ter jih pripraviti za presajanje in setev. Ker je v zemlji čedalje več škodljivcev (bramorjev, strun, črvov itd.), bomo vrhu prekopane zemlje raztrosili na vsakih 10 kv. metrov po 100 gramov geodrina. Za to delo je najprimernejši prašnik-žveplalnik ali pa kakšna najlon nogavica. Gredico nato zravnamo z železnimi grabljami in jo posejemo. Zemlji moramo tudi gnojiti. Priporočljiva so samo hitro učinkujoča gnojila, kot so dobro dozorel hlevski gnoj, gnojnica, stranišče, dober kompost, izmed umetnih gnojil pa superfosfat (perfosfato) in zgoraj navedena solitra.

Na te gredice presadimo zadnje cvetačo, broklje, kapusnice, endivije, cikorijo, listnato zeleno-šelin, koromač, blitve, poletno solato itd. Sejemo pa: radič solatnik, rukljo, vse sorte endivij, vrtni korenček, peteršilj, bučice, kumarice, krešo, belo čebulo, por, redkvice, črno zimsko redkev. V drugi polovici meseca bomo sejali špinačo, motovilec in tudi zgodnje kapusnice (vrzotine), kot so kapus ekspres, etampes in volovsko srce. Bolj na široko sejemo navadno repo. Sedaj je tudi čas za presajanje vrtnih jagod. V prvih dneh avgusta lahko sadimo še stročji fižol.

Paradižnike moramo privezati k opori in paziti, da jih obvarujemo pred peronosporo. Zato moramo paradižnike škropiti ali z 1% raztopino prahu Caffaro ali s 3/4% raztopino modre galice in apna ali z 0.2% raztopino asporja (na 10 litrov vode 20 gramov). Če imajo rastline — posebno fižol — uši, jih moraš uničiti s sredstvi, ki smo jih navedli pretekli mesec. Zatiraj tudi plevel!

Cvetličar naj seje sedaj cinerarije, primule, ciklamne, mačhe (viola tricolor), spominčice (myosotis), marjetice (bellis), gobčke, iberis in vijolarje. Sedaj razmnožujemo gorečke (geranije-pelargonije), fuksije, coleus in druge cvetlice s potaknjenci. Prav tako razmnožujemo s potaknjenci hortenzije in večno zeleni širokolistnati japonski lorber (laurus cerasus). — Proti koncu meseca bomo zasadili čebulice hijacint, tulipanov, narcis, krokusa in drugih.

CEPI V SPEČE OKO

V speče oko cepiti smo pri trtah lahko začeli že pred dvema tednoma, a je še vedno

čas. Sadno drevje lahko cepimo ves avgust, breskve pa tudi še prve dni septembra.

Cepljenje v speče oko je najbolj enostavno. Za vsakega vrtnarja in kmečkega fanta bi bila sramota, če bi tega dela ne znal; saj zadostuje, da to opravilo le enkrat vidi.

Ni pa tako enostavna izbira cepičev. Tu se moramo zavedati, da s cepiči prenašamo vse dedne lastnosti tiste rastline, ki nam je cepiče dala. Če je bila ta rodovitna, imamo jamstvo, da bo taka tudi rastlina, ki se bo iz cepiča razvila. In narobe! Zato ne smesh nikdar jemati cepičev od takih rastlin, ki niso še rodile, oziroma ne poznaš njih rodovitnosti. Malomarnost pri izbiri cepičev se žal zelo bridko maščuje. Zato ne zadostuje, da na primer pri trtah cepiš sorto rizling, temveč morajo biti cepiči vzeti od take trte (vrste rizling), ki redno daje obilo lepega in sladkega grozdja. Pri vsaki sorti so namreč rastline, ki so boljše ali slabše kot povprečje; povprečje pa nas ne more zadovoljiti.

VPRAŠANJE SLADKORJA V ITALIJI

Pred zadnjo vojno je znašala v Italiji srednja potrošnja sladkorja po 8 kg na osebo in leto. Po vojni se je potrošnja znatno dvignila. Lansko leto je znašala 17 kg.

Ves ta sladkor se pridelal doma, in sicer iz sladkorne pese. S to peso je bilo l. 1954 posajenih 224.000 ha zemlje. Srednji pridelek je znašal 278 q na ha. Lansko leto je bilo posajenih 260.000 ha, torej znatno več. Ker se je tudi hektarski donos zvišal na 342

q, je nastala kriza sladkorja. Tovarne niso mogle prevzeti po določenih cenah vse sladkorne pese, ker so imele v skladiščih velike ostanke sladkorja še iz prejšnjega leta. Danes pa imajo skoraj 4 milijone q odvečnega sladkorja. To leto je bil med gojitelji sladkorne pese in tovarnami dosežen sporazum, po katerem se obdelana površina skrči za 30%. Zato bo letos pridelek sladkorne pese znatno nižji od lanskega. Sladkorja ne bo kljub temu manjkalo, ker imajo velike neprodane zaloge.

S sladkorjem so vezane najrazličnejše koristi. Umljivo je, da bi poljedelci radi pridelovali poljubno množico pese, če bi jim tovarne zajamčile odvzem vsega pridelka; delavci v tovarnah so na strani poljedelcev, ker bi v tem primeru bili več časa zaposleni; lastniki tovarn bi tudi bili na strani poljedelcev in delavcev, če bi bila zajamčena prodaja sladkorja. Toda morali so zahtevati znižanje proizvodnje sladkorne pese, ker jim blago leži neprodano v zalogah.

Največji dobiček od sladkorja pa ima država. Če označimo vrednost sladkorja s 100, dobi država od tega 40.60%, proizvajalec sladkorne pese 28.57%, tovarne zase in za delavce 25.69%, razdeljevanje pa stane ostalih 5.18%. Vsi bi bili zadovoljni, če bi bila potrošnja sladkorja večja. Zato je skupna korist, da se zviša.

Tudi potrošniki pravijo, da bi porabili več sladkorja, če bi bil cenejši. To bi bilo mogoče, če bi država znižala svojo proizvodjalno pristojbino.

OPOZORILO KMETOVALCEM

Kmetijsko nadzorništvo v Gorici sporoča, da so bile ugodno rešene vse prošnje za državni prispevek pri nabavi križane kuzuze. Prosilci naj se čimprej javijo na nadzorništvo, kjer jim bodo izplačali prispevek, ki jim pripada.

Športni pregled

ATLETIKA

V Beogradu so se zaključile pred 10.000 gledalci XV. Balkanske igre. Zmagala je z lahkoto Jugoslavija (145,5) pred Romunijo (124,5), Bolgarijo (106,5), Grčijo (75) in Turčijo (18,5). Celotni program iger je vseboval 21 tekem, na katerih so se najboljše izkazali Jugoslovani, ki so zmagali kar v desetih. Najresnejši nasprotniki domačinov so bili Romuni, čeprav je močni in hitri Opris pred nedavnim zbežal v Anglijo. Izidi so pokazali, da so tudi Bolgari precej napredovali v atletiki. Grki so zmagali le 3.000 H, toda njihovo moštvo je bilo precej pomlajeno. Turki so precej razočarali. V teh igrah je padlo kar 14 državnih viškov in postavljenih je bilo tudi 13 novih. Med Jugoslovani so se najboljše izkazali: Mugoša, Savič, Marjanovič in Mihalič.

TENIS

V finalu evropske cone Davisovega pokala je v Bastaadu Italija premagala Svedko z največjim možnim rezultatom 5-0. Italijani so se zelo vesno pripravili za to srečanje. Premagali so prej Poljake (5-0), Danco (4-1) in Francoze (3-2); Svedci pa Norvežane (5-0), Belgijce (4-1) in Angleže (4-1). Ta nepričakovana zmaga je povzročila veliko začudenje v italijanskih teniških krogih. Posebno je presenetil Pietrangeli, ki je premagal odličnega igralca Davisona. Italijansko moštvo se bo sedaj pomerilo z zmagovalcem ameriške cone, ki bo verjetno ZDA, in sicer v Forest Hillasu ali v Rimu. Zmagovalec tega dvoboja pa se bo nato pomeril z Avstralijo v Melbourneu.

BOKS

Krepki evropski prvak Italijan Cavi chi je premagal s k.o. v 11. rundi Nemca Neuhausa. Ta zmaga je precej zadovoljila Italijane, kajti po zadnjih ne-

zadovoljivih bojih so bili skoraj obupani. Res da je Nemeč na zatonu, toda Cavicchi se je izkazal za zelo močnega in hitrega bokserja. Verjetno se bo pomeril s Svedom Johanssonom. Za to srečanje mu ponujajo kar 30 milijonov lir, ki je pičla vsota, če pomislimo, da so nekoč ponujali Marjanu, če bi se boril v Italiji za svetovno prvenstvo, kar 500 milijonov.

KOLESTARSTVO

Končala se je kolesarska tekma po Jugoslaviji, ki je trajala pet dni. Med posamezniki je bil prvi Belgijec Buysse pred Avstrijcem Maschom. Med skupinami je osvojila prvo mesto Jugoslavija, na drugo se je uvrstila Avstrija. Sledijo: Nizozemska, Belgija, Hrvaška, Bolgarija in Poljska. Jugoslovani so se precej izkazali, saj so se uvrstili na 3. (Petrovič), 4. (Bajc), 7. (Valčić) in 8. mesto (Vuksan).

JAHANJE

Kot je bilo predvideti, je v Ascotu (Anglija) zmagal čudežni konj Ribot. Na tej na bogate in največji angleški dirki »King George VI. and Queen Elisabeth Stokes« z nad 50 milijoni lir nagade so tekmovali najboljši evropski konji, toda nepremagani italijanski konj Ribot jih je z lahkoto premagal in s tem povisal ugled italijanskega jahanja. Drugi se je uvrstil Hight Veldt, konj kraljevske družine. Ribota so povabili v ZDA, da bi se pomeril z Nashajem, ki je kot še noben konj na svetu pridobil obilo denarja gospodarju. Toda Ribot, štiriletni zmagovalec, ne bo več tekal. Končana je njegova slava in vrača se na travnike, od koder je prišel.

KOSARKA

Vitaliji so se zaključile tekme za največji pokal države, na katerih so nastopila najbolj znana ženska moštva Evrope. Zaslužno so zmagale Polakije, ki so se pokazale za najboljše. Za njimi so se uvrstila moštva Francije, Belgije in Italije. Italijo so zastopale državne prvakinje tržaške »Ginnastica«, na zadnje mesto se je pa uvrstila Avstrija.

TAD.

Bogate hollywoodske sirote

Ena najznačilnejših potez našega časa je, da so množice naravnost nore na film in da uvrščajo filmske igralkice in igralce med najimenitnejše osebnosti v človeški družbi. Če se pojavijo v kakem mestu znani filmski umetniki ali umetnice, ljudje drve na ulice, jih ure in ure čakajo pred kolodvorom ali hotelom, samo da doživijo »srečo« jih videti in dobiti od njih »lastnoročni podpis«. Isto oboževanje, kakor ga izkazujejo raznim odličnim športnikom, na priliko kolesarjem ali nogometašem, okoli katerih se kot zmešani drenjajo, jih poljublja in dvigajo na ramena, kakor da bi imeli opravka z nadnaravnimi bitji.

Važnosti športa ne zanikamo, vemo, da je nujno potreben in koristen, ker telesno krepi mladino in jo odvaja od pijačevanja in drugih zablod. Če se šport goji pametno, lahko množi odpornost in zdravstveno moč celih pokolenj. Vendar mora čiščenje telesnih sposobnosti športnih veljakov imeti tudi svoje meje. Če ima kolesar ali nogometaš izredno krepke noge in vztrajno srce, ga zaradi tega ne moreš še šteti za bitje, ki naj ga množice obožujejo. Kaj pa z njegovimi moralnimi in umskimi odlikami? Med športniki »zvezdniki« so tudi fantje in dekleta s prav zmernimi in celo klavrnimi duhovnimi sposobnostmi in vendar jih danes državni poglavarji in predsedniki vlad sprejemajo kot nekake velikaše ter jim izkazujejo časti, da se ubogim fantom mora kar v glavi vrteti.

Isto velja za filmske igralkice in igralce, ki jih današnji svet postavlja mnogo više, kakor dejansko zaslužijo.

ZABLODA NAŠEGA ČASA

Filmska umetnost je lepa stvar in ljudje, ki ji posvečajo svoje sposobnosti, naj bodo za svoje delo primerno plačani. Popolnoma neopravičeno in socialno krivično pa je, da prejemajo razni »zvezdniki« kot odškodnino letno na stotine milijonov, tako ne vedo, kaj bi z denarjem in ga lahko z lopatami razmetujejo.

Mnogi filmski igralci in igralkice prejema-

jo danes večje plače kot načelniki vlade in državni poglavarji. Razni duševni delavci, zaslužni učenjaki, ki se noč in dan trudijo za napredek in blaginjo človeštva, žive s svojimi družinami v stiski, medtem ko se številne razvajene filmske igralkice valé v razkošju in dušijo v bogastvu.

Delo, ki ga te umetnice opravljajo v korist družbe, ni v nobenem razmerju z njihovimi silnimi prejemki. In povrh mnoge med njimi niti prave umetnice niso, temveč imajo predvsem to prednost, da so lepe in za moške privlačne. Bolj kot s svojimi duševnimi darovi se odlikujejo s krasnimi postavami, z dovršeno oblikovanimi nogami in prsmi, z očarljivim smehljanjem in bleščim zobovjem. In ker to razkazujejo svetu, zaslužijo letno na stotine milijonov in so jim na široko odprta vrata najvišjih krogov.

Resni in vodilni časniki polnijo brez prestanka svoje strani z njihovimi slikami ter zabeležijo vsako besedo, ki jo izrečejo, pa naj bo še tako brezpomembna in plehka. Te igralkice in igralce postanejo nato seve silno domišljavi, se s časom prepričajo, da so velike in zelo važne osebnosti, okoli katerih se ves svet vrti in katerim je vse dovoljeno. Da jim družba vse napake dobrohotno spregleda in jih celo obožuje, je prava zabloda našega časa.

ZAPUŠČENI OTROCI

Njihova posebnost je pogosta ločitev zakona. Poznane so igralkice, ki so že trikrat ali štirikrat menjale moža, in isto delajo seve mnogi filmski igralci. Njihovi otroci — mešanica iz različnih zakonov — pri tem moralno in duševno silno trpe.

Nič ne pomaga, da jim lahko mnogi starši kupujejo še tako drage igrače ter polnijo omare z lepimi oblekami. Vse to jim ne more zbrisati občutka, da se nihče zanje ne briga in da jih oče in mati zanemarjata.

Tako ima igralka Rita Hayworth 11-letno hčerko Rebeko iz zakona z O. Wellesom in 6-letno hčerko Jasmino iz zakona z azijskim princem Ali Khanom. Pri obeh ločit-

vah se je Hayworth divje borila, da bi sodišče prepustilo punčki njej in je v tem tudi uspela. Ko se je tretjič poročila in dobila v pevcu Dicku Haymesu novega moža, se pa za hčerki ni več zanimala. Predala ju je novi tašči, ta pa svoji sosedi...

Otroka obsujejo sicer razni očetje in igralka od časa do časa z bogatimi darili, a o 11-letni Rebeki pravijo, da se ne zna več smejeti.

Razvajeni starši imajo časa za vse, samo ne za svoje otroke.

Slično kakor z igralko Hayworth je tudi s filmsko zvezdo Lane Turner, ki brez nahanja menjuje moža in vleče svoje otroke kot pohištvo ali prtljago iz zakona v zakon. Otroci trpe, ker se ne morejo tako hitro privaditi na nove »očetce«, kakor se lahko Lane Turner na nove »soproge«.

Slično kot igralkice ravna tudi mnogi zvezdniki: Errol Flynn ima iz različnih zakonov 5 otrok, a o svojem očetu zvedo reže izvečine nekaj le iz časopisov. Tam berejo, kako razne žene očeta tirajo pred sodišče, naj jim plača vzdrževalnine in tako dalje.

Znameniti 39-letni igralec Gregory Peck ima od prve žene tri sinove. Letos ob Novem letu se je od nje ločil in se že 19 ur zatem poročil s 24-letno Francozinjo Veroniko Passani. Vsakdo si lahko misli, kako je to vplivalo na njegove otroke.

BREZ VESTI IN SRCA

Otroci slavni zvezd in zvezdnikov v amerškem središču filmske umetnosti v Hollywoodu — beremo v časnikih — so eno najtemnejših poglavij sodobne kulture. Bogati darovi, ki jih razvajeni starši mečejo svojim potomcem, ne morejo nadomestiti materine in očetove ljubezni in nežne skrbi za njihovo vzgojo.

Sinovi in hčerke na splošno staršev skoro ne vidijo, pač pa berejo v časopisju o njihovi razbrzdanosti, o njihovih škandalih, sodnijskih prepirih in ločitvah. Kaj se pri tem dogaja v žalostnih dušah lastnih otrok, filmske veličine pa izvečine prav malo briga in vznemirja. Glavno je zanje nebrzdani užitek in popolna svoboda, ki ni vezana na nobene moralne zakone in ozire.

(Nadaljevanje na 10. str.)

Mož v senci

4

Zdravnik, doktor Ronald, ki je kot ravnatelj nadomestoval bratrance, jo je sprejel.

»Kot vidite, nisem pozabil na Vas«, je začel. Erno je hladno spreletelo, ko je začutila na sebi njegove sive oči.

On se je naslonil v stolu in prekrižal noge. »Za Vas imam nekaj posebnega«, je nadaljeval. »Moja mati se nahaja na počitku v našem rodbinskem gradu Trnjevem. Tam je zelo lepo, a mama se počuti osamljena. Bi ne hoteli k njej za družabnico?«

Erna si ni pomišljala. Grad v Črnem lesu in družba s fino gospo sta jo vlekli. Od nje bo pa tudi z gotovostjo lahko zvedela, kako je z bolnikom in kam so ga prepeljali.

Marta Ronald je šla po opravkih v spodnje grajske prostore. Spodaj je naletela na trop služinčadi, ki se je vse vprek razgovarjala. V hrupu niso niti zapazili gospe; zato je neopazno lahko slišala njih razgovor.

»Jaz sem, gospa Mina, prav dobro slišala danes ponoči, tako proti dnevni po polnoči je moralo biti«, je razkladala mlada sobarica, — »kako je spet strašno kričal. Kar kurja polt mi je zagomazela po telesu.« »Res je, res«, je potrjeval vrtnar, »jaz sem tudi slišal.«

»Kdo neki more biti, ki daje ponoči take glasove od sebe?« je vprašala kuharica Mina. Sluga Martin, ki je prišel v grad šele pred enim tednom, je menil, da mora biti kakšna nočna ptica; sobarica je trdila, da ne. Pri teh besedah je pristopila gospa Marta. Služinčad se je v zadregi odmikala.

»Neumnosti kvasite! Tudi jaz sem ponoči slišala že večkrat neke glasove. Toda v teh krajih živi neke vrste sova, ki tako zateguje, da je kar strah. Zdi se kot človeški glas...«

Po teh besedah so se vsi pomirili. Samo vrtnar je brundal pred se: »Še svoj živ dan nisem slišal ptice, ki bi posnemala človeške glasove.«

Pročelje gradu Trnjevo je bilo obrnjeno proti severu. Zadnji del z dvema kriloma, ki sta objemali široko ploščad in del vrta, je pa gledal proti jugu.

Erna je vstala zgodaj in se šla sprehajati v park. Ni še stopila na vrt, ko je zagledala na balkonu vzhodnega krila možko postavo. Mož je naslonil roke na ograjo in zgubljen strmel v daljavo. Nenadoma se je obrnil in zginil v sobo.

TEDENSKI KOLEDARČEK

29. julija, **nedelja**: 10. pobink., Marta
 30. julija, **ponedeljek**: Abdon in Senen, Vitodrag
 31. julija **torek**: Ignacij Loj, Jelenica
 1. avgusta, **sreda**: Makabejski bratje, Detomir
 2. avgusta, **četrtak**: Alionz, Bojan
 3. avgusta, **petek**: Lidija, Mirača
 4. avgusta, **sobota**: Dominik, Ljub čica

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 25. julija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	625—627 lir
avstrijski šiling	2375—2450 lir
100 dinarjev	90—95 lir
100 francoskih frankov	147—152 lir
funt šterling	1660—1730 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	14—16 lir
švicarski frank	145,50—146,50 lir
zlato	712—715 lir
napoleon	4800—4900 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 29. julija ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Lehar: Luksemburški grof opereta v treh dejanjih; 17.00 Poje moški zbor »Slaveca«; 20.30 Verdi: Otello, opera v 4 dejanjih.

Ponedeljek, 30. julija ob: 13.50 Orkester Bojan Adamič; 18.00 Gershwin: Koncert za klavir in orkester; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Igra srebrna sedmorica; 21.30 Ženski kvartet Večernica; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 31. julija ob: 12.55 Slovenski folklorni motivi; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Radijski oder — Turi Vasile: Izgubljena leta, drama v 3 dejanjih.

Sreda, 1. avgusta ob: 18.30 Radijska mamica; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 21.00 Obletnica tedna; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 2. avgusta ob: 18.00 Mozart: Koncert št. 4 za violino in orkester; 20.30 Vokalni kvintet Lisinski; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 R. Strauss: Tako je govoril Zaratustra.

Petek, 3. avgusta ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z/ začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 4. avgusta ob: 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 16.00 Sobotna novela; 16.40 Orkester Carlo Pacchiori; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.30 Priljubljene melodije poje sopranistka Ondina Otta; 21.15 Tržaški komorni zbor; 22.20 Liszt: Koncert za klavir in orkester.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 272: Hortenzijo, ki ima 4 cvete, bi rada iz lončka presadila na vrt, da bi dobila več rastlin. Kako naj to naredi? Kakšen prostor naj izberem? Kaj je važno za gojenje hortenzij?

Odgovor: Če bi Vam hočeli popisati vse, »kar je važno za gojenje hortenzij«, ne bi začistovali dve strani našega lista. To trdimo, ker sodimo, da ste dobili hortenzijo-lončnico v dar in da je bila kupljena pri kakšnem vrtnarju. Za o je zelo nežna, saj je uživala vso potrebno nego. Če hočete priti čimprej do večjega števila hortenzij samo iz Vaše lončnice, morate cvetico, brž ko je ocvela, vsaditi v vrtu na kak zavarovan prostor, kjer ne bo dobila preveč sonca: vzemite jo iz lonca, prikra šajte nekoliko korenine, če jih je lonec poln, zemeljsko kepo nekoliko zrahljajte in vsadite v kompostno zemljo. Se boljše oi bilo, če bi bila zemlja sestavljena iz 2 delov barske zemlje (šotne, ki jo dobiš pri cvetličarju ali ob Doberdobskem jezeru), 1 dela listnate zemlje (kjer je listje več let gnilo), 1 dela komposta (o tem smo večkrat pisali) in 1 dela mivke ali drobnega peska, vse skupaj zabeljeno z roženo moko (1/4 kg na 10 kg zemlje). Presajeno rastlinico bogato zalivajte. Do drugega leta se bo rastlinica v tem času zgimila in tedaj boste odrezali posamezne poganjke ter jih zasadili kot podtaknjence. Hortenzije lahko razmnožujemo sedaj (konec julija-avgusta) in spomladi (februarja-marca). Hortenzije so v splošnem z lo skromne, to je malozahtevne rastline, le vlage morajo imeti dovolj. Zato moramo podtaknjence zalivati, da ne ovenejo. Podtaknjencem odsranimo vršičke šele, ko se ukoreninijo.

Vprašanje št. 273: Kako naj shranim ameriški sir (pasteurized cheese), ka erega odzvamem ob vsakokratni uporabi le majhno količino, da se ne bo kvaril?

Odgovor: Odrezano mesto namažite s pristnim in ne žaltavim (žarkim) oljčnim oljem, zavijte v najlon-papir in hranite v kakšni škattli na hladnem prostoru (v kleti, še bolje pa v hladilniku (frigidaire), če ga imate).

IZ GORICE

Na razglasni deski didaktičnega ravnateljstva šol s slovenskim učnim jezikom — Gorica, ul. Croce, 3 / je ministrska odredba štey. 6500/11/SP z dne 18. 6. 1956 o nameščenju učiteljstva na večernih šolah za leto 1956-57.

Clen 8. določa, kako je treba vložiti prošnje. Rok zapade 15. 9. 1956.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« s o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

UKVE

(Nadaljevanje s 6. str.)

širijo vest, da bodo te stare pravice ukinjene, ker je bila l. 1954 sklenjena pogodba med Avstrijo in Italijo, ki je pa rimski parlament ni še potrdil. Sodimo, da ta pogodba nikakor ne more uničiti cesarskega patenta. Zato se nam zdi vsak strah neupravičen. Saj če bi kdo oropal prebivalstvo njegovih starodavnih pravic, bi se v dolini dvignil val ogorčenja, ki bi se ne dal pomiriti.

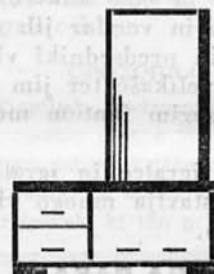
Bogate hollywoodske sirote

(Nadaljevanje z 9. str.)

Kako je vse to žalostno in protinaravno! Vsaka koklja skrbi za svoja piščeta in vsaka mačka za svoje mladiče. Le slavni igralci in igralke si domišljajo, da nimajo takih dolžnosti do lastnega potomstva.

Ameriški dešeslovci, ki preiskujejo in proučujejo duhovne motnje v doraščajočih otrocih, so ugotovili, da spadajo potomci takih filmskih veličin med najbolj nesrečne otroke, ki si jih je mogoče zamisliti. Zanje so našli posebno ime in jih označujejo kratko in malo za hollywoodske sirote.

Kako srečni so v primeri z njimi otroci naših kmetov in delavcev. Čeprav ne žive v izobilju in bogastvu, vedo vsaj, kaj je topla domače ognjišče, ljubezen staršev, ki je največja dobrina na svetu.

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
 TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

»Me je morda zapazil?« se je vprašala Erna. »Pa to bi še ne bil vzrok, da je tako nenadno zginil, kot da se boji pokazati se. Kdo neki je? Sluga ali gost?«

* * *

Vsa radovedna se je Erna vrnila v svojo sobo, ki je bila v nasprotnem grajskem krilu in je tudi imela balkon. Erna je hranila v kovčku tudi operni daljnogled, spomin na rajno mater. Naperila je daljnogled skozi okno na nasprotni balkon, kjer je prej stal tisti mož. Zapazila je, da obe okni in vrata v sobi, kjer prebiva neznanec, imajo železne rešetke kot jetniške celice.

V tem trenutku je Erna občutila, da tudi njo nekdo opazuje. Umaknila se je v ozadje sobe, a ni odmaknila daljnogleda z očes. Na nasprotnem oknu se je pojavil obraz. Skozí lečo je dekle opazilo poraščena lica moža v belem progastem jopiču, kot jih nosijo bolniški strežniki.

Erna je povescila roke, srce ji je burno utripalo. Ni dvoma! Kosmati mož je bolniški strežnik in živi tam odmaknjen od zunanjega sveta.

Ko je Erna nastopila službo, ji je gospa Ronald razkazala ves grad z neštetimi sobami.

»Mi stanujemo v pročelnem poslojpu«, je razlagala, »in v zapadnem krilu. Ves vzhodni del gradu je pa nezaseden. V prejšnjih časih so imeli tam sobe za tujece in shrambe.«

Kar je pripovedovala gospa Marta, se ni ujemalo z resnico. Erna je pri zajtrku že hotela povedati, da je prav tam opazila človeška bitja; toda zdelo se ji je pametneje molčati.

Njena služba pri stari dami ni bila naporna. Na dnevnem redu so bili sprehodi, čitanje in kramljanje. Gospa Ronald ni nikdar ostala pokoncu po deseti uri. Zato je svoji družabnici dovolila, da se do počitka mudi v knjižnici, ali kako drugače uporabi prosti čas.

Tako je potekel en teden. Erna se je že privadila svoji službi. Počutila se je kot doma. Gospa Ronald je bila z njo prijazna, skoro materska, toda Erna si je ni upala vprašati, kako je s Franom Ronaldom.

Prav danes so pričakovali Karlov prihod. Malo pred poldnevom je priletel z zasebnim letalom, ki je pristalo na malem letališču za grajskim vrtom.

Marta Ronald je s ponosom pripovedovala mladi družabnici, da si je že njen nečak Fran nabavil letalo, tako da je laže opravljal svoja pota kot ravnatelj velikih tovarn. Pri teh spominih je žalostno gledala in vzdihovala. Erna je že imela na ustnicah vprašanje, pa je tisti hip stopil v sobo doktor Ronald in dekle je spet odložilo vprašanje.

* * *

Vsa preplašena se je Erna zbudila in se dvignila v postelji. Balkonska vrata je pustila odprta, ker je rada spala na svežem zraku. Spet je zaslišala dolgozategnjeni krik, ki je presekalo gluho nočno tišino. Zdaj ga je zopet čula, a bolj pridušeno, kot da prihaja iz zaprte sobe. Toda kričanje je še bilo slišno.

Tam nasproti v skrivnostni sobi se je zasvetil pramen luči, zastor se je zanihal.

(Nadaljevanje sledi)